

René Fülöp-Miller, Sveti Satan. Poslovenil Ferdo Kozak. Zal. Modra ptica v Ljubljani 1932.

Zgodba Grigorija Jefimoviča Razputina, skrivnostnega svetovavca zadnjega ruskega carja, v luči tragične usode carske rodbine in bližajoče se revolucije, ki je vrgla usodo največje slovanske države v roke boljševikom. Knjiga je napisana po avtentičnih virih, je po vsebini senzacionalna in nikakor ne najboljše delo R. Fülöpa-Millerja. O pravilnosti gledanja na skrivnostni problem čudodelnika in pustolovca Razputina nas ta knjiga ne prepričuje in se nam zdi, da pisatelj ni dorasel za zapadnega Evropejca naravnost nedostopnemu svetu skoraj poganskih mističnih snovanj v nižavah ruskega ljudstva, ki so se odražale v vseh plasteh ruske družbe. Odprto vprašanje je tudi, če je zgodba sama v vseh podrobnostih točna, gotovo pa se nam zdi, da je psihološka razlaga Razputina nezadostna, pretirana in ima pač najbolj prav njegova hči, ki je pred kratkim izjavila, da njen oče ni bil svetnik, da je imel svoje velike napake, da pa tudi satan le ni bil. Knjiga, ki bi pojasnila ta skrivnostni pojav v ruski zgodovini, bi morala seči i zgodovinsko i duhovno, kulturno pa tudi psihološko globlje.

Ne mislimo pa se spuščati v kritiko dela kot takega, za kar bi bilo treba ponovnega študija tu porabljenega in še drugega gradiva. Pri čitanju smo opazili nekatere reči, ki se tičejo našega jezika in zahtevajo, da zakličemo pisateljem ob njih svoj memento!

Tudi prevod sam pustimo na strani, čeprav smo opazili marsikaj, s čimer ne soglašamo in tudi mnogo takega, kar gotovo ni ne lepo ne prav. Važneje se nam zdi opozoriti na to, kako smešno je odrezal ruski jezik, kolikor je prodril v ta prevod po posredovanju nemških transkripcij. Tu kaže prevod pomanjkanje vsakega razumevanja za ruske oblike in ga je nemščina zapeljala semintje naravnost v nezaslišanosti. Opozarjam na sledeče: Str. 22 do Tjumena: Tjumenj je v ruščini fem., zato pravilno Tjumeni. — Str. 32 stranik: mislim, da bi bilo prav rabiti tudi v sloven. obliko strannik, ker se oba n izgovarjata; ker pa nam ta izraz nič ne pové, bi bil še boljši prevod z romar. — Str. 32 podpolnik: ni podzemski človek, ampak človek, ki se skriva pod tlom (pol = tla hiše ali sobe), torej kvečemu podtalni č. F.-Millerjeva razlaga tega pojma je pa res nekoliko nejasna. — Str. 40 proti Kazanu: tudi Kazanj je fem., torej kazani. — Str. 88 ministra Plehva: nom. se glasi Plehve, torej Plehveja. — Str. 97 z Virubovom: prav Virubovim. — Str. 99 na gradu Gačin: nom. in pravilna pisava Gatčina, torej Gatčini. — Str. 102 in 103 Nilofi — Nilov; str. 102 Orlof in Orlov: nepazljivost in nemška transkripcija je zapeljala v prvem slučaju prevajavca v slovansko nemogoče Nilofi, v drugem v nedoslednost pisave, ki bi bila pravilna v slov. samo na ov. — Str. 123 juródivov, juródivu, juródiv: ruska oblika je juródivyj, gen. pl. torej le jurodivih, dat. sing. jurodivemu. Boljši kot nam nerazumljiv ruski izraz bi bil prevod z bebec ali idiot. — Str. 177 na Gorohovaji ulici: nom. Gorohovaja, slov. Gorohova, torej le na Gorohovi ul. — Str. 182 gospej Golovinovi: nom. fem. od masc. Golovin je Golovina, torej gospej Golovini. — Str. 191 v Novajo Derevno ulico: slov.

prav samo Nova ali Novaja Der. ul., torej v Novo Der. u. Končnica -aja bi bila upravičena samo v nom., sklanjatev pa se mora prilagoditi duhu slovenščine. — Str. 192 v Ligojskaj ulici: v Ligojski u. — Str. 302 za Birševiji Vjedomostij: nom. tega vodilnega lista carske Rusije se glasi Birževyja Vjedomosti, prav torej za B. V. — Str. 304 Protopovom: prav Protopopovim. — Str. 316 semstva: prav zemstva.

Na videz so to vse malenkosti; njih zbirka pa kaže, da so dosledne in ker so dosledne, jih moramo tem bolj označiti kot nedopustne. Da nemška transkripcija zmrcvari slovanske besede, je razumljivo, slovenska naj bi jih prenesla ali v slovensko ali pa v pravilno rusko. Zelo važno je v tej zvezi sloven. sklanjanje ruskih adjektivov posebno onih na naglašeni -ój in femin. -aja, ki delata prevajavcem od nekdanj toliko težav. Sloven. torej nom. Tolstój, ali slovenizirano Tolsti, gen. Tolstega, ne Tolstoja; nom. Gorohovaja ali slovenizirano Gorohova, gen. samo Gorohove, Tolste, Nove itd. Frst.

Vak völgy ölén igy zsolozsmázok. Pavel Ágoston versei. A Nemzedékek kiadása. Szombathely 1933. Str. 107.

Izpoved v eni izmed pesmi in omembe slovenskih imen izdajajo, da predstavlja pričujoča zbirka Avgusta Pavla »Tako pojem psalme v objemu slepe doline« prispevek Slovenca madžarski literaturi. Sledil je neizbežni notranji nujnosti, da je postal madžarski pesnik, in sicer »oblikovno in miselno v najsodobnejši vrsti«.

V uvodni »Ne kráši besed!« izpoveduje pesnik svoje načelo: »v stihih, kadečih se od krvi, žolča in solz, suni iz sebe besedo, ki naj bo s krvjo pisana Pridiga na gori, utrujenim v hlasten napoj«. Zbirka je razdeljena v šestero ciklov, katerih prvi: »Dreveneče stoletje« obžarja etične in socialne krivice sodobnosti. Sovraštvo je vesoljni potop naših dni, po državnih mejnikih loči brate, in ko obišče pesnik sestro onkraj meje, tedaj njuni otroci že »rjovejo pravico« Madžarov in Slovanov... On sam se zateka iz močvirne sedanosti v sanje in spoznanja minulosti ter napoveduje »Prihod apostolov« po novih, še neurejenih potéh. Temu občestveno usmerjenemu ciklu sledijo izpovedi pesnikovih individualnih borb in spoznanj. »Vonj davnih trav« je posvečen spominu očeta in matere ter domači grudi: vsi drevijo mimo njega v smrtnem diru k čudežni Postaji, ki je sam ne bo nikoli dosegel, ker se ustavlja na travnikih in v sanjah. Vsi drugi lahkotno dvigajo šotore, on pa se težko poslavlja: »Jaz sem z globoko korenino zvezan z zemljo in sleherni obraz me do smrti spremlja.« Skupina »Bolest se klati z menoj« je najbolj čuvstveno elementarna ob ostalih, ki so močno miselno oblikovane. Udarcem življenja in »požrešnim kanibalom dolžnosti« si želi ubežati na drugo zvezdo, »kjer se mirneje ziblje tok vodá«. To skupino dopolnjujejo »Psalmi smrti«: slutnje in srečanja s posebljeno smrtjo »v objemu slepe doline«, ki mu je simbol vsakdanjosti. »Psalmi ljubezni« so nežni klici z osrednjo mislijo: »K tebi se dvigaj pesem, Žena, | ki veš stopati ob udarcih mojega srca!« Sklepni cikel »Psalmi kruha« dopolnjuje in stopnjuje obtožbe prvega. Od vizije »novega, grozotnega kozmičnega Potopa« solz koprne preko klica: »stori nov čudež z našimi srci, | stori nov čudež s kruhom in vinom!« pri-